

Ilustrirani Slovenec

Leto IV

Tedenska priloga »Slovenca« (št. 94) z dne 22. IV. 1928

Štev. 17

Iz naše prestolnice: kraljevi dvor
v ospredju novi dvor, dalje od njega stari dvor.

Generalni tajnik fašistične stranke Ang. Turati (X) v Gorici. Turati je pred kratkim inspiciral fašistične organizacije v vsem zasedenem Primorju. Ob tej priliki so mu priredili povsod pompoznen sprejem, vendar je bil z inspekcijo jako nezadovoljen. Na sliki je videti tudi tajnika goriškega fašija, ing. Cacceseja (XX), inspiratorja vse protislovenske gonje na Goriškem. Na levi ob strani je videti avangardiste (nekak fašistični naraščaj) in na desni prave fašiste.

Albrecht Dürer

največji nemški slikar, čigar 400 letnico smrti so obhajali Nemci 6. tm.

Na levi:

Veličastno grobnico so zgradili hvaležni Američani svojemu slavnemu generalu U. Grantu, poveljniku severnoameriških čet v bojih proti južnoameriškim državam. Grobnica je eden najmonumentalnejših spomenikov New Yorka in leži na morski obali. Grant je bil potem l. 1868. in 1872. izvoljen tudi za predsednika Združenih držav, toda korupcija republikanske stranke je škodovala tudi njegovi veliki popularnosti.

Na desni:

Ameriški letalec Byrd ki je dne 9. maja l. 1926: kot prvi preletel severni tečaj, se odpravlja sedaj s svojim letalom (glej sliko) tudi nad južni tečaj. Svoj načrt namerava uresničiti že v prihodnjih tednih. Letalo je zgrajeno posebno skrbno in opremljeno s smučkami.

S kočijo iz Berlina v Pariz.

Za kočijaže so napočili žalostni časi. Nekoč tako uvaževan in častljiv stan, s tako slikovito tradicijo, je obsojen na neizogiben pogin, a na njegovem grobu triumfira — šofer s svojim avtom. Po manjših konservativnih mestih se z največjo težavo še drže in samevajoč premišlujejo na svojih 'kozlih' o časih, ki so bili, po večjih mestih so pa izginili že skoro popolnoma.

V Berlinu se je poslovil od svojega poklica te dni zadnji kočijaž G. Hartmann. Vztrajal je do zadnjega, a ko je uvidel, da so njegovi časi minili, je sklenil posloviti se od svoje obrti na najslovesnejši način. Podal se je s kočijo iz Berlina v Pariz, da proda tam konja in kočijo ter se vrne z vlakom v Berlin v — pokoj. Ta originalna misel je vzbudila med Berlinčani veliko pozornost in tisoči so ga spremili z več godbami daleč iz mesta. Spotoma prodaja razglednice in povsod ga ogledujejo kot pravo čudo.

**Prestolonaslednik
Peter**
v mornariški obleki.

**Prestolonaslednik
Peter**
najmlajši član naše vojske.

Naša kraljica Marija s princem Tomislavom.
(To je prva slika naše kraljice iz mladim princem.)

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Hudovernik Jospina
(M. Eleonora) [*1863], glasbenica.

Hudovernik Aleksander
(*1861), pravnik in narodnoobrambni delavec.

Humek Martin
(*1870), narodni gospodar.

Naša prestolnica Belgrad

Najlepše mesto naše države je nedvomno Dubrovnik, najzanimivejše Sarajevo, a Belgrad največje, razen tega pa še bogato, lepo in zanimivo.

Pred vojno se Belgrad, dasi prestolno, vendar kot obmejno mesto majhne države, ni mogel prav razmahniti. S svojimi priličnimi in enonadstropnimi hišicami, slabimi, kotanjastimi cestami in grobo tlakovanimi ulicami je imelo več kot provincialni značaj. Stelo je komaj 90.000 prebivalcev.

Belgrad je po vojni v polnem svojem razvoju in ima sijajno bodočnost, zlasti po svoji krasni legi. Kot vrata z zapada na vzhod in prag iz srednje Evrope na Balkan, ob izlivu Save v Donavo, torej ob najvažnejši srednjeevropski vodni cesti, je Belgrad tudi važno gospodarsko stecišče južnovzhodne Evrope, v katerem kar vrvi raznih domačih in tujih narodnosti, židov in cincarjev.

Razen po svoji prirodno tako nenavadno ugodni legi, je mesto ogromno pridobilo na svoji važnosti tudi s tem, da je postalo po vojni iz obmejnega središča male države glavno in prestolno mesto skoraj v središču 15 milijonske države. Kdo se bo tedaj čutil, če napreduje kar skokoma. Pri ljudskem šteju l. 1921. so jih našli 112.000, a danes jih cenijo že na 250.000 prebivalcev.

Kdor hodi danes po belgrajskih ulicah, bo opazil na prvi pogled in najbolj njegovo mrzlično naraščanje. Ni je skoraj ulice in ceste, kjer ne bi podirali starih patriarhalnih enodružinskih hišic, ki so bile tako karakteristične za stari Belgrad ter zidali na njih mesta monumentalne palače in trgovske ter bančne nebotičnike. Smešen je skoraj pogled na posamezne ulice,

ko se poleg mogočne palače boječe stiska še skromna koliba; toda človek gleda nehote naprej. V 10, 20 letih bo slika popolnoma druga. Vse mesto bo novo, moderno, bahaško.

Slično je z ulicami. Še pred par leti so imele evropski značaj le „Terazije“, zadnje čase pa popravljajo z mrzlično naglico vseprek. Ulice, po katerih si moral še pred kratkim hoditi z največjo opreznostjo, da si nisi ob belem dnevu polomil nog, so danes že elegantno asfaltirane, v drugih pa kopljejo, nasipajo, valjajo itd. vseprek. Skratka: Belgrad hiti z mrzlično naglico, da dohiti vse, kar je zamudil poprej, še več, da prehití vse svoje tekmece daleč naokrog, da postane iz balkanskega gnezda evropsko velemesto.

Kakor z mestom samim, je tudi z njegovim prebivalstvom. V stranskih ulicah še skoraj prevladujejo opanke in narodna noša, v središču mesta se ti pa vse blešči od najelegantnejših toalet, dočim udarja na uho živahno čebljanje, kričanje prodajalcev časopisov, ropot avtomobilov itd. itd.

Pogled na Belgrad zvečer iz Zemuna je čaroben; na tisoče lučic se amfiteatralično zvrstuje nad Savo. Privoščimo torej prestolnici naše domovine vse najboljše, ne zavajajmo ogromnega in naglega napredovanja, dasi se nam v srcu vzbuja neka trpkost, ker si moramo provincialci od ust pritrgovati, da vstaja tu moderno velemesto. Toda prej ali slej, upajmo, da pridemo do svojega vsi, saj smo prepričani, da so za vedno minuli časi tistih nesrečnih politikov, ki so v svoji strasti in zaslepljenosti toliko škodovali prisrčnim čuvstvom, ki naj bi vezala vse državljane na to našo lepo prestolnico.

Pogled na Belgrad s Save.

Na desni: Novi dvor v katerem stanuje kraljeva rodovina.

Pogled na Belgrad s Kalimegdana.

Na levi: Stari dvor v katerem se vrše sedaj dvorne svečanosti.

Na levi v krogu:

Ulica Miloša Velikega, ob kateri leži večina najvažnejših javnih poslopij, in sicer na levi strani ministristvo javnih del, parlament, vojno ministristvo in vojna akademija; na desni strani pa stara skupščina, glavna kontrola, državni svet, finančno ministristvo in kmetijsko ministristvo.

Spodaj na levi:

Terazije, srce Belgrada (del od „Moskve“ proti Kalimegdanu).

Na desni v krogu:

Tipična slika iz današnjega Belgrada, skromne prilične in enonadstropne hišice se vrste s povojnimi mnogonadstropnimi palačami.

Spodaj na desni: **Terazije** (od „Moskve“ proti kraljevemu dvoru).

Spodaj v sredini: **Belgrajsko narodno gledališče**, pred njim spomenik kneza Mihajla, na levi drž. hipotekarna banka.

**Za osamosvojitvev
slovenske deko-
rativne keramike**

Skupina krožnikov in vaz.

Dana Pajničeva

ki je izdelala tu upodobljene predmete.

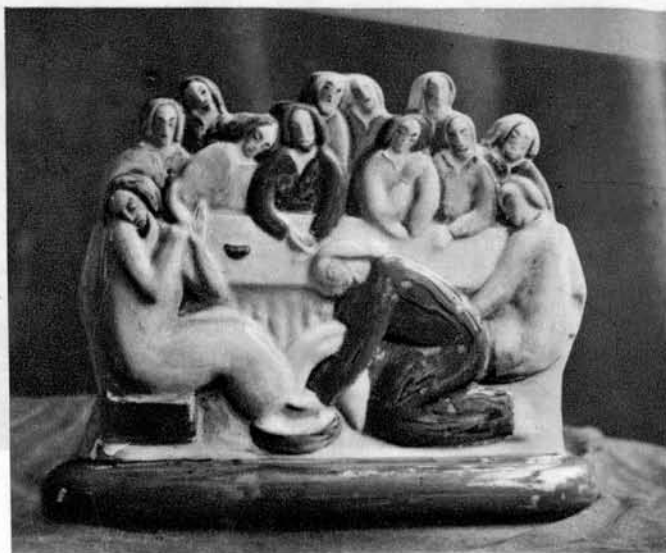
Doza.

Slovenci smo se stoletja sem zadovoljevali z importirano nemško, italijansko, zadnje čase tudi češko dekorativno obrtjo. Kakor je bil ponos slovenskega stanovanja pohištvo v stilu Louis Seize, Biedermaier, ponos zato, ker je bila „naročena iz Pariza ali Dunaja“, ker imajo takšno pohištvo Francozi in Nemci, tako je bilo z umetno obrtnimi izdelki, z vazami, pečnicami, okrasno plastiko . . . kdor je hotel imeti kaj slovenskega, si je omislil zbirko majolik (večji del — italijanskih!) in „starkranjskih“ krožnikov (večinoma — bavarskih!) in je vse to razstavil kje po omari. Po vojni pa so se začeli osamosvojitveni nacionalistični in drugi pokreti na vseh poljih, ki so pa kljub vsemu imeli na nekih poljih tudi pozitivne posledice. Tako smo začutili Slovenci, da nam treba, postavim v umetnosti, izrazite „nacionalne note“ (primeri polemike o osamosvojitvi glasbe, literature, slikarstva!), po kateri bi se ločila naša umetnost od umetnosti drugih narodov in prav je bilo, da se je ta tendenca pojavila tudi na polju umetne obrti. Sam vodja najmodernejše smeri v upodabljanju umetnosti, prof. France Kralj se je zavzel za osamosvojitvev keramične dekorativne industrije in vzgaja celo vrsto učencev in učenk v tem smislu, da nam kmalu ne bo več treba hoditi na Dunaj ali v Pariz po dekorativne keramične izdelke, ker bomo vse to imeli sami doma in v domačem duhu ustvarjeno.

Gdčna Pajničeva je talentirana Kraljeva učenka, ki je svoje samostojnejše izdelke (ki pa kažejo jak vpliv učitelja) že parkrat razstavila v ljubljanskih izložbenih oknih in vzbudila zanimanje. Treba je tako stremenje resno podpirati in se za stvar zavzeti, posebno ker import često ni dosti ali nič boljši kakor so domače stvari, ker nam je po duhu in obliki tuj in večinoma tudi — dražji.

Na levi in na desni:

Dve vazi z raznobarvno ornamentiko

Zadnja večerja

Dva brata čvrste korenine

Janez Wester, biseromašnik, sedaj živeč v Škofji Loki, je praznoval dne 18. aprila t. l. svojo 90 letnico. Rojen l. 1838. na Bledu iz staroznane Danejeve rodbine, je študiral gimnazijo v Ljubljani, teologijo v Gorici, pel novo mašo l. 1864., služboval kot kaplan v Cerknem, kot župnik pa 34 let v Otoležu blizu nekdanje kranjsko-goriške meje. Sedaj je najstarejši duhovnik v ljubljanski in goriški diecezi.

Njegov brat Avguštin Wester, roj. l. 1843. na Bledu, živi kot upokoj. profesor in šolski svetnik v Ljubljani. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, filozofske študije na Dunaju ter je služboval kot profesor matematike in fizike v Pančevu, nato v Čeških Budjovcih, od l. 1884. dalje pa na l. gimnaziji v Ljubljani ter je l. 1908. stopil v pokoj. Vsa starejša generacija, ki je študirala na ljubljanski gimnaziji, ga ima kot strogega, a dobrohotnega učitelja v dobrem spominu. — Oba brata sta za svojo visoko starost prvi 90, drugi 85 let star — še čila in čvrsta starčka.

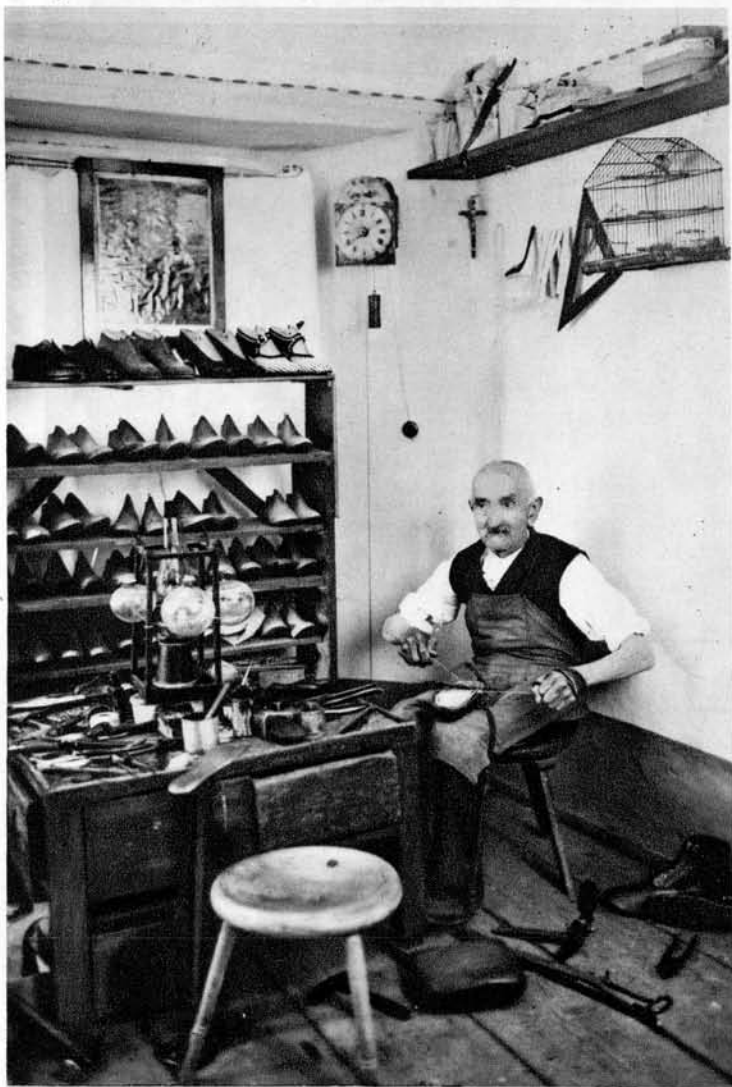

Na levi:

Iz stare gorenjske čevljarske delavnice

Tržiški čevljarji so znani že od nekdanj po vsem Slovenskem. Slika nam kaže delavnico sedaj 89 letnega čevljarskega mojstra Janeza Mehleta iz Tržiča, ki je do 84. leta vodil čevljarsko obrt in je izučil lepo število mojstrov. Posebno zanimiva in najbolj značilna je njegova luč. Je to petrolejka, pri katerih so čevljarji na preprost način povečevali intenzivnost svetlobe. Na tako zvanih „gavgah“ so pritrjene steklene kroglice in napolnjene z vodo. Te kroglice je uravnal čevljar z jermenom, na katerem so visele tako, da mu je svetloba sevala ravno na delo. Čim starejša je bila voda v kroglici, tem jasnejša je bila svetloba. Na strani, kjer je sedel mojster, je visela navadno najdebelejša krogla. Pomočnikom je pa dodelil kroglice po sposobnostih sam mojster. Vajenec, ki je smel šivati že pri svoji kroglici, je bil s tem izredno odlikovan. Ta svetloba, ki je bila jasna in zdrava očem, se je seveda umaknila elektriki. Na steni okrog stoletne čevljarske mizice visijo same častiljivosti starih čevljarjev: podoba sv. Krispina — patrona čevljarjev, stara ura, papirnate mere in kletka s pličcem, ki je s pevanjem spremljal nabiranje „kvedrov“. Dandanes so take čestiljive čevljarske delavnice seveda že izginile.

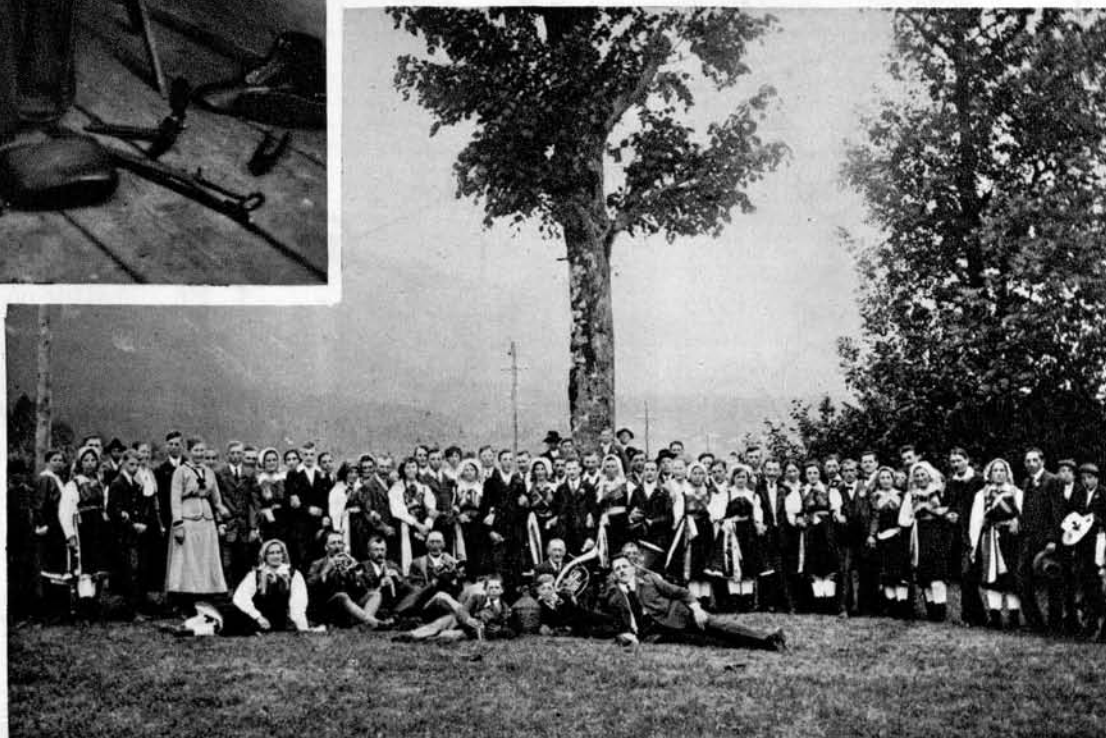
(Foto Nadišar, Tržič.)

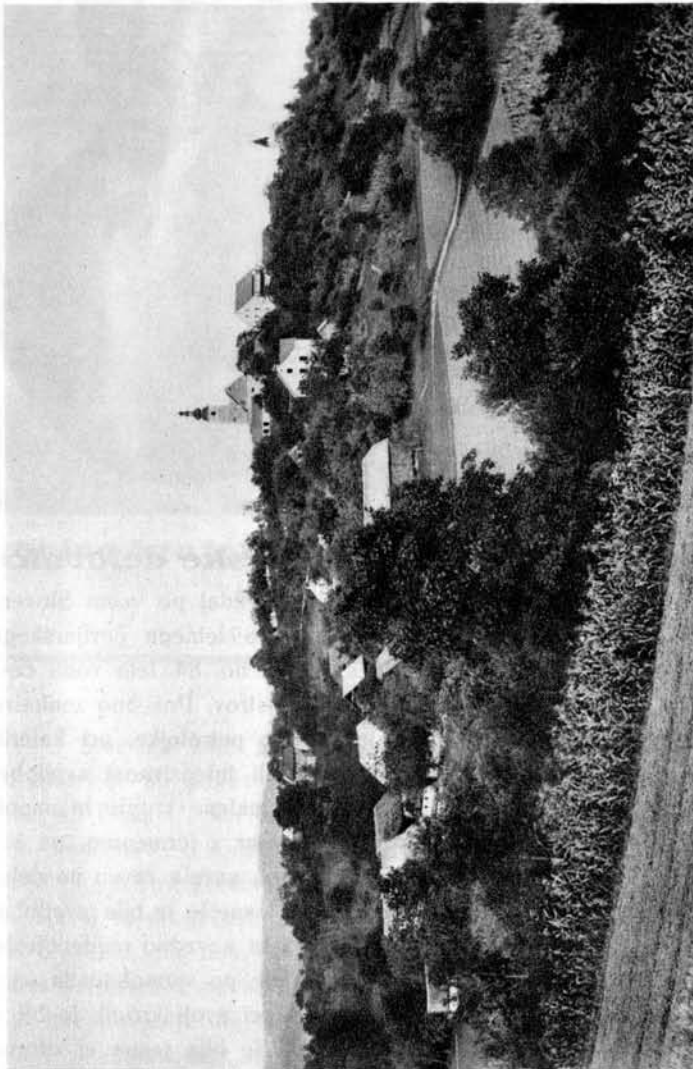
Na desni:

Iz narodnega življenja naših koroških Slovencev:

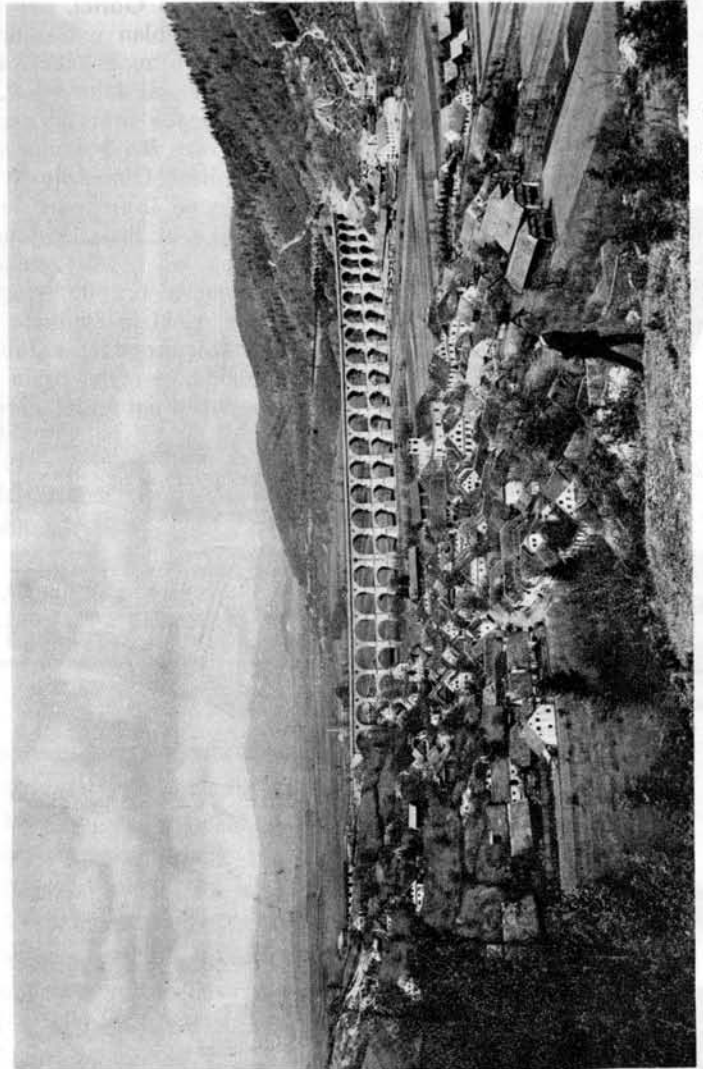
S plesa pod lipo v Bovljah pri Zili. Ta starodavni narodni običaj se je ohranil med našimi Ziljani do današnjih dni in dekleta se ga udeležujejo še vedno v pestri narodni noši.

Slike k zemljevidu slovenskega ozemlja.

Vas, občina in župnija **Bučka** (okraj Krško).

Vas, občina in župnija **Borovnica** (okraj ljubljanska okolica).

POZOR!

ŠT: 17

POZOR!

I. nagrada: Andree, RADIO (vez.),

II. nagrada: Solovjev, KRATKA POVEST O ANTIKRISTU.

K današnji uganki:

Premesti števila v krogih tako, da bo vsota štirih na istem loku znašala povesod 1346, to je letnico kronanja carja Dušana Silnega.

**KNJIGOVEZNIKA
K. T. D.**

NUDI PO IZREDNO NIZKIH CENAH

SALDA KONTE - ŠTRACE
JOURNALE - MAPE - ŠOLSKE
ZVEZKE - RISALNE BLOKE
ODJEMALNE KNJIŽICE - ITD.

**LJUBLJANA
KOPITARJEVA ULICA 6**